

La virtut de la prudència

Mn. Joan Costa

En el darrer número de Radar mostrarem la necessitat de les virtuts i assenyalarem les quatre que sustenten totes les altres —la prudència, la justícia, la fortalesa i la templança. En aquest, aprofundirem el sentit de la prudència, essent, però, un mot força desvirtuat de la seva significació clàssica. Molts, avui dia, consideren “prudent” a la persona que no es compromet, que no arrisca mai la seva pròpia seguretat, que opta més per l'útil que per l'honorat, que sap mantenir un “savi” equilibri per ser considerada “persona assenyada”. I contràriament, decisions com ara la de lliurar la vida al servei de Déu i als altres, la generositat del matrimoni que vol formar una família nombrosa, el compromís dels esposos de ser fidels durant tota la vida, la valentia de defensar la veritat àdhuc a risc de perdre beneficis materials..., sovint són considerades conductes imprudents i irresponsables. Aquesta mena de prudència és més bé covardia o pusil·lanimitat. No és aquest el sentit que l'ètica clàssica atorgava a la prudència i que cal rescatar de l'oblit i de la seva deformació.

Per fer el bé cal prèviament conèixer-lo. I per conèixer el bé calen tot una munió de virtuts intel·lectuals que potencien la capacitat de conèixer, com ara la sindèresis —per la qual hom coneix les primeres veritats sobre el bé—, la saviesa —consisteix en la configuració de tots els sabers i de tota forma de vida segons el coneixement de Déu— i la prudència —que ens ofereix el coneixement pràctic de les nostres accions concretes.

La missió de la prudència és, a través d'un judici pràctic, en cada cas particular, segons les circumstàncies concretes, i tenint en compte els principis morals, determinar quina és l'acció que ha de realitzar-se i com s'ha de realitzar com a mitjà per assolir un determinat fi. La prudència és la virtut que disposa a la raó pràctica a destriar en tota circumstància el nostre veritable bé i a triar els mitjans rectes per a realitzar-ho. Malgrat ser virtut intel·lectual, és pot considerar també virtut moral.

Per fer efectiva la prudència cal, primer, conèixer la realitat, seguidament jutjar què s'ha de fer i imperar l'acció, és a dir, manar posar per obra allò que s'ha jutjat convenientment. Un cop hom sap el que vol, caldrà deliberar sobre els mitjans millors per assolir-ho. La precipitació, pel contrari, és mala consellera per encertar en el que s'ha de fer i com s'ha de fer. D'entre les distintes possibilitats, caldrà triar la més oportuna, fruit d'un judici pràctic. La insensatesa ens impedeix d'escollir el mitjà convenient. Finalment caldrà posar en obra l'acció. La negligència —manca de sol·licitud en imperar allò que s'ha de fer— i la inconstància —que consisteix a abandonar per motius insignificants el propòsit dictat per la prudència— dificultaran significativament la feina de la prudència.

La prudència és condició imprescindible de tota conducta moralment bona. No pot haver-hi vida virtuosa sense prudència: perquè el voler i l'obrar siguin bons han de ser conformes a la veritat, i és la prudència la que enllaça rectament la veritat amb el que s'ha de fer en l'acció concreta.

Actuar moralment bé no consisteix a complir materialment uns preceptes com si vinguessin imposats des de l'exterior a la voluntat (voluntarisme), ni a actuar únicament amb bona intenció (subjectivisme), sinó que exigeix valorar cada situació amb la raó perfeccionada pel coneixement de la veritat i decidir-se personalment a actuar d'acord amb aquesta la veritat. La persona prudent és la que està habilitada per actuar així. La prudència és doncs, la mare i la causa de totes les altres virtuts. Només la persona que actua d'acord amb la veritat pot ser justa, forta i temperada. La prudència, però, gaudeix de certa primacia davant les altres virtuts. Ara bé, la prudència, per poder conèixer la veritat i sotmetre's a ella, per veure les coses com són i acceptar i reconèixer la seva veritat, necessita de la bona disposició de la voluntat, és a dir, de les virtuts

morals. Sense una bona voluntat és difícil conèixer el bé i la veritat. Com diu l'adagi, o vius com penses o acabaràs pensant com vius. La mala voluntat enfosqueix la raó.

Cal el domini de la voluntat per ser capaç d'adreçar-se al bé. Sense les virtuts morals, la persona no serà capaç de realitzar el bé que s'adona i, alhora, cerca. Caldrà recorre un camí ascètic per a ser capaç de senyorejar la voluntat, i avui dia penso que això és una urgència educativa. Amb això, però, no n'hi ha prou. Calen la llum i la força de la gràcia, a través de les virtuts teologals i els dons de l'Esperit Sant, que ofereixen uns ulls nous, els ulls de la fe, per veure segons Déu, que perfeccionen la raó i transformen la voluntat i les passions adreçant-les al bé veritable. Pels fills de Déu, el model de prudència és el mateix Crist, que instaura la veritable lògica que ha de guiar la prudència: la vida ve de morir a un mateix; la reialesa, de servir per amor; i l'alegria, del do sincer de si mateix als altres. No viure així seria una veritable imprudència! Mireu, sinó, el jove ric de l'Evangelí, que marxà trist per no fer cas a Nostre Senyor; o la fi de Judes, en cercar només el propi interès; o aquell de la paràbola que amuntega tresors aquí i en morir, no pot endur-se res; o les conseqüències de la vida del ric Epuló, que es mostra indiferent davant la indignació de Llàtzer, el pobre; o l'altre que amaga el seu talent, per no sortir perjudicat per l'amo i és el que rep de valent pel seu comportament segons una prudència que podem anomenar del món.